

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

2005.gada 17.maija Ministru kabineta sēdes darba kārtības punktā

Par Eiropas Savienības neformālajā Ministru Padomes 2005.gada 19. – 21.maija sanāksmē izskatāmajiem jautājumiem par reģionālo politiku un teritoriālo kohēziju

1. Neformālās Ministru Padomes sanāksmes darba kārtība

2005.gada 19.- 21.maijā Luksemburgā notiek Eiropas Savienības (turpmāk - ES) neformālā Ministru Padomes (turpmāk – Padome) sanāksme par reģionālās politikas un teritoriālās kohēzijas jautājumiem, kuru organizē Luksemburgas prezidentūra (turpmāk - Prezidentūra).

Padomes darbu organizēs un vadīs Luksemburgas ekonomikas un ārējās tirdzniecības ministrs Dž. Kreke (Jeannot Krecké) un iekšlietu un telpiskās attīstības ministrs Dž.M.Halsdorfs (Jean-Marie Halsdorf).

Padomes sanāksmes pirmās dienas (20.maija) darba kārtībā ir šādi jautājumi:

1. Kopienas stratēģiskās vadlīnijas par kohēzijas jautājumiem
Š.g. 10.maijā Eiropas Komisija (EK) izplatīja Kopienas stratēģisko vadlīniju 2007.-2013.g. projektu „Kohēzijas politika izaugsmes un nodarbinātības atbalstam” (KSV). KSV tiek sagatavotas kā kopienas līmeņa stratēģisks dokuments, kas nosaka vispārējo ietvaru Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīcijām 2007.–2013. gada periodā. KSV arī paredzēts kā atsauces dokuments, ko dalībvalstis un reģioni izmantotu gatavojot savus individuālos ES fondu plānošanas dokumentus jaunajam programmēšanas periodam.
2. Teritoriālās pieejas ieguldījums kohēzijas un Lisabonas/ Gēteborgas mērķu sasniegšanā.

Par pamatu diskusijai par reģionālās politikas jautājumiem tiek piedāvātas Kopienas stratēģiskās vadlīnijas par kohēzijas jautājumiem, savukārt, diskusijai par teritoriālās kohēzijas jautājumiem Luksemburgas prezidentūra sadarbībā ar ES dalībvalstīm ir izstrādājusi piedāvājumu ES politikas dokumentam „ES teritoriālā situācija un attīstības perspektīvas”.

Otrajā Padomes sanāksmes dienā (21.maijā) ir paredzēts turpināt diskusiju par teritoriālās kohēzijas jautājumiem.

Padomes darba noslēgumā ir paredzēts apstiprināt prezidentūras secinājumus par teritoriālās kohēzijas jautājumiem.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju (FM) ir vienojušās par vadlīnijām viedokļa paušanai neformālajā Ministru padomes sanāksmē par reģionālās politikas un teritoriālās kohēzijas jautājumiem. Latvijas nostāja par Prezidentūras sagatavoto priekšlikumu dokumentam „ES teritoriālā situācija un attīstības perspektīvas” un secinājumiem par teritoriālās kohēzijas jautājumiem ir formulēta, ievērojot Prezidentūras uzstādītos jautājumus diskusijai par šiem dokumentiem.

2. Vadlīnijas par izskatāmajiem jautājumiem

Padomes sanāksmes pirmās dienas pirmajā daļā ir paredzēta ES Reģionālās politikas komisāres D.Hübneres (Danuta Hübner) prezentācija un diskusija par Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) sagatavotajām Kopienas stratēģiskajām vadlīnijām par kohēzijas jautājumiem.

Par Eiropas Komisijas izstrādāto Kopienas stratēģisko vadlīniju projektu

Kopienas stratēģisko vadlīniju izstrāde

2005. gada 10. maijā Eiropas Komisija (EK) izplatīja Kopienas stratēģisko vadlīniju 2007.-2013. (turpmāk - KSV) projektu „Kohēzijas politika izaugsmes un nodarbinātības atbalstam”. KSV tiek sagatavotas kā kopienas līmeņa stratēģisks dokuments, kas nosaka vispārējo ietvaru Eiropas Savienības (ES) struktūrfondu un Kohēzijas fonda investīcijām 2007.–2013. gada periodā. KSV arī paredzēts kā atsaucis dokuments, ko dalībvalstis un reģioni izmantotu gatavojot savus individuālos ES fondu plānošanas dokumentus jaunajam programmēšanas periodam.

EK izplatītais dokuments ir pirmā šī dokumenta versija. Tā apspriešana plānota neformālajā par reģionālo politiku atbildīgo ES dalībvalstu ministru sanāksmē š.g. 20.-21. maijā Luksemburgā, bet tālākā virzība dokumentam ir apstiprināšana EK 2005. gada jūnijā un izskatīšana ES ministru padomē un Eiropas Parlamentā līdz 2005. gada beigām. KSV attieksies arī uz Latviju, kurai līdz 2006. gada vidum būtu jāgatavo un jāiesniedz EK apstiprināšanai Nacionālais ietvara dokuments un operacionālās programmas struktūrfondu un Kohēzijas fonda apguvei 2007.-2013. gados.

Kopienas stratēģisko vadlīniju projekta saturs

EK izstrādātais KSV projekts kā galveno mērķi izvirza nodrošināt labāku sasaisti starp kohēzijas politiku un ES kopējās konkurētspējas politiku (Lisabonas stratēģiju). Tiek uzskatīts, ka kohēzijas politika var būtiski veicināt Lisabonas stratēģijas izpildi, piemēram, nodrošinot labāku saikni starp publiskajām investīcijām un attiecīgajām politikām, ieviešot vidēja un ilgtermiņa investīciju stratēģijas, piesaistot līdzfinansējumu, piemēram, no nacionālajiem vai privātajiem finansēšanas avotiem.

KSV projekts identificē trīs kopienas nozīmes prioritātes, katras prioritātes ietvaros norāda uz visatbilstošākajām investīciju jomām, kā arī katrā no jomām dod vadlīnijas dalībvalstīm, kas ļautu tām labāk sagatavot savus struktūrfondu un Kohēzijas fonda programmēšanas dokumentus. Tajā pašā laikā tiek atzīts, ka uz katru dalībvalsti vai reģionu ir jāskatās atsevišķi, jāveic tā analīze, uz kuras balstoties tad var izvēlēties vispiemērotāko investīciju politiku.

KSV norādīts, ka ekonomiskā izaugsme ir tieši saistāma ar nodarbinātības un produktivitātes pieaugumu. Lai to panāktu, ir jāvecina līdzsvarota attīstība un jāstiprina konkurētspēja uz zināšanām balstītā ekonomikā, to darot ar tādiem instrumentiem kā investīcijas infrastruktūrā, cilvēku kapitālā, inovācijās un piekļuvē informācijai. Līdz ar to KSV projekts piedāvā koncentrēties uz trīs prioritātēm:

1. Padarīt ES un tās reģionus par pievilcīgāku vietu investīcijām un darbam.
Prioritāte aptver investīcijas infrastruktūrā un sabiedriskajos pakalpojumos tādās jomās kā transports, vide, enerģētika, veselība u.c.
2. Uzlabot izaugsmei nepieciešamās zināšanas un inovācijas.

Prioritāte vērsta uz atbalstu konkurētspējīgu un uz zināšanām balstītu inovatīvu uzņēmumu izveidei un attīstībai, kā arī labākai saiknei ar zinātnes un pētniecības institūcijām.

3. Vairāk un labākas darba vietas.

Prioritāte aptver tādas jomas kā cilvēku piesaistīšana un noturēšana nodarbinātībā, darbaspēka pielāgošanas izmaiņām ekonomikā, investīcijas cilvēku kapitālā, piemēram, izglītībā un administratīvās spējas stiprināšanā.

KSV identificē nepieciešamību risināt pilsētu un lauku teritoriju specifiskās problēmas kā horizontālo tēmu.

KSV arī nosaka galvenos stratēģiskos virzienus teritoriālajai sadarbībai – pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu līmeņos.

Latvijas sākotnēja nostāja

Ņemot vērā to, ka 2005. gada 20.–21. maijā Luksemburgā notiks par reģionālo politiku atbildīgo ES dalībvalstu ministru neformāla sanāksme, kurā viens no darba kārtības jautājumiem ir arī KSV apspriešana, Latvijai ir jābūt gatavai paust savu sākotnējo nostāju. Tomēr jāņem vērā, ka izplatītā KSV versija vēl nav oficiāls EK priekšlikums, jo par to nav bijis komisāru kolēģijas lēmums, tāpat dalībvalstīm ir ticis dots ļoti ierobežots laiks, lai iepazītos un izanalizētu KSV projektu. Arī Latvijā, lai sagatavotu oficiālo pozīciju sarunām par KSV būtu nepieciešama gan būtiskāka dokumenta analīze, gan arī konsultācijas starp valsts pārvaldes institūcijām un partneriem reģionos, sociālajiem partneriem un nevalstisko sektoru. Līdz ar to oficiālās pozīcijas izstrādei jāatvēr laiks līdz 2005. gada jūnija vidum, kas sakrītu ar brīdi, kad EK varētu apstiprināt KSV kā EK oficiālo priekšlikumu un uzsāktos sarunas par dokumentu ES Ministru padomē.

Ņemot vērā minētos ierobežojumus, Latvija varētu paust šādu sākotnējo nostāju neformālās ES ministru sanāksmes laikā 2005. gada 20.-21. maijā, Luksemburgā.

KSV izstrādes metode un dokumenta nozīme

Izteikt pateicību EK par sagatavoto dokumenta projektu, kā arī par noturētajām divpusējām konsultācijām ar ES dalībvalstīm dokumenta sagatavošanas laikā, tomēr norādīt, ka ir vairāki ierobežojumi, kas šobrīd neļauj pilnībā izvērtēt dokumenta projektu un paust viedokli:

- īsais laiks, kas atvēlēts dalībvalstīm, lai iepazītos ar pirmo KSV versiju;
- dokuments sagatavots divās valodās, kas samazina tā uztveramību;
- nav pabeigtas sarunas par ES Finanšu perspektīvu;
- sarunās par struktūrfondu un Kohēzijas fonda regulām nav panākts būtisks progress.

Latvija varētu piekrist, ka KSV ir izmantojamas kā ietvars, uz kuru balstoties dalībvalstis sagatavo savus Nacionālā stratēģiskā ietvara dokumentus struktūrfondu un Kohēzijas fonda apguvei (40.rindkopa), tomēr bažas rada tas, cik minētais dokuments ir saistošs un preskriptīvs. Norādīt, ka dokumentā ir novērojama zināma pretruna, jo, no vienas puses, tiek nosauktas samēra plašas prioritātes, kurām seko „vispiemērotāko kohēzijas politikas atbalsta jomu” (17.rindkopa) uzskaitījums. Nesaskatām problēmas prioritāšu strukturējumā, tomēr atbalsta jomu uzskaitījums ne vienmēr ir pilnīgs. Ja 3. prioritātes gadījumā tas ir ļoti plašs un praktiski atspoguļo pilnīgi visas iespējamās Eiropas Sociālā fonda intervences jomas, kādas tās ir norādītas regulas projektā, tad 1. un 2. prioritātes gadījumā šis uzskaitījums uzliek virkni ierobežojumu. Tādēļ svarīgi ir saglabāt nostāju, ka dalībvalsts, vai reģions var

izvēlēties no regulās uzskaitītajām investīciju jomām tās, kas ir atbilstošākas konkrētajai situācijai (19.rindkopa) un ir skaidri jānorāda, ka KSV iekļautajam atbalsta jomu uzskaitījumam ir tikai ieteikuma raksturs.

Vispārējie kohēzijas politikas stratēģijas jautājumi KSV

Atbalstāma ir EK vēlme ar KSV palīdzību veicināt to, lai kohēzijas politikas sniegtajam atbalstam būtu arī papildinošs efekts arī uz ES konkurētspējas mērķu – Lisabonas stratēģijas – sasniegšanu. Tomēr bažas rada tas, ka teksts ir ļoti daudz fokusēts tieši uz kohēzijas politiku kā svarīgu instrumentu Lisabonas stratēģijas īstenošanā, tādējādi atstājot nomaļus galveno politikas mērķi vecināt atpalikušo teritoriju ātrāku tuvināšanos ES vidējiem rādītājiem. Jāatgādina, ka kohēzijas politikai tomēr ir pamatā jābūt teritoriāli mērķētai uz atpalikušiem reģioniem, vai reģioniem ar nozīmīgām attīstības problēmām. Kohēzijas politiku un ar to saistītos struktūrfondu un Kohēzijas fondu nevar pārvērst par instrumentiem visas ES konkurētspējas problēmu risināšanai.

KSV vajadzētu pievērst lielāku uzmanību tam, ka būtiski ir ne tikai atbalstīt atpalikušas teritorijas, vai teritorijas ar attīstības problēmām, bet arī panākt to, lai šīs teritorijas pēc iespējas īsākā laikā uzrādītu attīstības rādītājus, kas būtu tuvi ES vidējiem. KSV nepietiekoši koncentrējas uz tā, ka īpaši atbalstāmas būtu tādas iniciatīvas, kas novestu pie ātrākas attīstības rādītāju atšķirību mazināšanās, kā arī norādes uz šāda snieguma novērtējumu (piemēram, rādītājiem).

Specifiskie jautājumi par KSV projektu

1. prioritātē KSV diezgan precīzi ir definējis, kā varētu dalīties investīcijas starp Kohēzijas fondu un struktūrfondu, tomēr jānorāda, ka ņemot vērā neskaidrību attiecībā uz finanšu perspektīvu un attiecīgi finansējuma apjomu šiem fondiem, šobrīd nav iespējams vērtēt, kā optimālāk būtu dalīt fondu atbalstu pa investīciju jomām. Īpaši ņemot vērā to, ka vairākām dalībvalstīm struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējums būs būtiski ierobežots sakarā ar 4% no IKP ierobežojuma piemērošanu, jautājums par to, uz ko fokusējas viens vai otrs fonds būtu lemjams programmējot fondu atbalstu nacionālajā līmenī.

1. prioritātē pie punkta, kurā minēti energoefektivitātes jautājumi, svarīgi būtu norādīt, ka vairākās jaunajās dalībvalstīs būtiska risināmā strukturālā problēma ir siltumapgādes sektora restrukturizācija un energoefektivitātes problēmas gan piegādātāja, gan patērētāja pusē.

1. prioritātē nav dotas norādes uz tādām reģionu pievilcībai un darbaspēka kvalitātei svarīgām jomām, kā investīcijas kultūras un vēstures mantojuma ekonomiskā potenciālā izmantošanā, kā arī investīcijas sociālajā infrastruktūrā.

Latvija, līdzīgi daudzām citām dalībvalstīm (gan jaunām, gan vecajām), norādīja, ka stabilajai ekonomikas attīstībai ir nepieciešams atbalsts mājokļa nozares restrukturizācijai, lai risinātu problēmas, kas ir saistītas ar dzīvojamā fonda pieejamību (sociālais aspekts), kvalitāti, energoefektivitāti, un novērstu tehnogēno risku, kas ir saistīts ar padomju laikā būvētā dzīvojamā fonda strauju nolietošanos. Šādu atbalsta jomu ir jāiekļauj 1. prioritātē.

2. prioritāte ir ļoti koncentrēta uz atbalstu tādiem uzņēmumiem, kuri var demonstrēt saikni ar zināti un pētniecību, kā arī inovācijas potenciālu. Tajā pašā laikā īpaši jaunajās dalībvalstīs ir teritorijas ar ļoti zemu ekonomisko aktivitāti un ierobežotu pieejamību. Jāņem vērā, ka inovāciju, kā arī zinātnes un pētniecības potenciāla piesaistes iespējas šajās teritorijās ir minimālas. Vismaz sākotnējā periodā šajās teritorijās svarīgi ir atbalstīt jebkura veida uzņēmējdarbības uzsākšanas un attīstības iniciatīvu. Tas ir vajadzīgs, lai veidotu tur jaunas vai saglabātu esošās darba vietas, mazinātu iedzīvotāju aizplūšanas risku un veidotu ekonomisko potenciālu, kas

ļautu domāt par ekonomikas modernizāciju un lielāku inovāciju īpatsvaru vēlākajos atbalsta ieviešanas posmos.

Padomes sanāksmes pirmās dienas otrajā daļā un otrajā dienā ir ieplānota Prezidentūras prezentācija un diskusija par sagatavoto priekšlikumu politikas dokumentam „ES teritoriālā situācija un attīstības perspektīvas”.

Šajā dokumentā ir aprakstītas iespējas un ietvars, lai novērtētu ES teritorijas pašreizējo stāvokli un attīstības perspektīvas. Iniciatīva radīt šādu politikas dokumentu tika izteikta 2004.gada 29.novembra Padomes sanāksmē Roterdamā. Dokumenta izstrādes galvenais iemesls ir acīmredzams zināšanu, informācijas un vienotas izpratnes trūkums ES par jautājumiem, kas skar teritoriālo kohēziju. Veidojot šo dokumentu, ministru mērķis ir realizēt Roterdamā nosprausto mērķi – vērst savus centienus uz to, lai panāktu ES teritoriālās attīstības jautājumu un izaicinājumu iekļaušanu ES politiskajā dienas kārtībā. Šis dokuments tiks izstrādāts Lielbritānijas, Austrijas, Somijas un Dānijas prezidentūru laikā ciešā sadarbībā ar EK un Reģionu komiteju. Dokumentu ir paredzēts apstiprināt 2007.gada 1.pusē Vācijas prezidentūras laikā. Dokumentā tiks nospraustas vidēja termiņa perspektīvas līdz 2010.gadam.

Prezidentūra ir izcēlusi 3 dokumenta pamatmērķus:

1. piedāvāt ES institūcijām, dalībvalstīm, reģioniem un citām iesaistītajām pusēm skaidru ieskatu un vienotu informācijas pamatu par svarīgākajiem teritoriju attīstības izaicinājumiem un iespējām;
2. atbalstīt politisko diskusiju par ES politikām un stratēģijām, kurām ir teritoriālā dimensija: Lisabonas stratēģija, Ilgtspējīgas attīstības stratēģija (Gēteborga), kohēzijas, lauksaimniecības, trans-Eiropas tīklu, vides, konkurence, iekšējā tirgus un tml. stratēģijas;
3. piedāvāt ieguldījumu Kopienas atbalsta programmu veidošanai 2007 – 2013.gadam.

3. Latvijas delegācijas sastāvs

Delegācijas vadītājs: **Māris Kučinskis**, LR reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs

Delegācijas dalībnieki: **Andris Kužnieks**, LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks

Andžs Ūbelis, LR Finanšu ministrijas valsts sekretāra vietnieks

Iveta Baltiņa, LR Finanšu ministrijas Struktūrfondu departamenta direktore

Ministrs	Valsts sekretāre	Juridiskā departamenta direktors	Par kontroli atbildīgā amatpersona	Atbildīgā amatpersona
M.Kučinskis	I.Kukute	A.Stucka	S.Steinerte	I.Raugze

13.05.2005. 14:00

4 060

I.Raugze

7770431; ilona.raugze@raplm.gov.lv